

Nya finländska liturgiska förslag

Innevarande års kyrkomöte i Finland kommer att få ta ställning till nu framlagda förslag till reviderad KYRKO-HANDBOK för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland samt KYRKO-ARETS TEXTER OCH GUDSTJÄNS-TER.¹

Vid det 15:e allmänna kyrkomötet år 1943 beslutades i Finlands kyrka om ett förnyande av evangelie- och bönboken samt kyrkohandboken. Efter femton års arbete har kommittéerade under sistlidna höst avlämnat förslag med undantag för böneboken. I höstas förelades dessa förslag de olika stiftens möten och under innevarande höst kommer kyrkomötet att behandla dem.

Ett mycket imponerande arbete har därmed slutförts.

Vad angår högmäsoordningen bygger givetvis förslagen på den bestående ordningen, men åtskilliga påfallande nyordningar av allmänt intresse föreligga dock.

I ingången till högmäsoordningen uppmärksammas först att Introitusmomentet återupptagits i full utsträckning, som möjliggör dess bruk varje söndag. Såsom i vår kyrka placeras inlednings-

växelsången efter ingångspsalmen. Detta är ju knappast en i allo god ordning, förslaget tänker sig därför att den också kan sjungas före ingångspsalmen. Detta förutsätter givetvis en sådan samordning mellan de båda partierna att psalmen kommer som en logisk fortsättning av växelsången.

Som alternativ syndabekännelse vid sidan om "Jag fattig syndig människa" meddelas psaltaren 130 eller "O du allra mildaste och korsfäste Herre Jesu Kristus". Fråga torde emellertid vara om denna bön till Kristus med sina innerliga ordalag äro tjänliga som syndabekännelse. Veterligen har syndabekännelsen alltid varit riktad till Gud eller till Fadern.

Som i den nuvarande finländska handboken följer på syndabekännelsen Herre förbarma dig och därefter avlösningen. Härigenom skiljes sålunda Kyrie och Gloria, som eljest har bildat en musikalisk enhet. I ett alternativ har en nyordning på denna punkt anvisats med syndabekännelse, följd av avlösning före Introitus och omedelbart på densamma Kyrie och Gloria.

Gloria är på ett förebildligt sätt uppdelat mellan präst och församling. Laudamus förekommer på högtidsdagar och

¹ Pieksämäki, 1957. Sisälähetysseuran Raamattutalon kirjapaino.

då nattvard firas. Detta laudamus meddelas i icke förkortad form och med riktiga språkformer: Vi lova dig . . . Som ersättning för denna lovsång anvisas en hel rad treenighetspsalmer, bl. a. 98 (Alena Gud, varvid synes framgå av anvisningen att man avser hela psalmen, som ju utgör en parafra av Gloria med Laudamus). Det vore intressant att erfara huru det kan utfalla med en så lång psalm på denna plats.

Slutet av Gloria kan sjungas antingen: "människorna en god vilja" eller: "bland människor till vilka han har behag". Det senare alternativet torde bli vanskligt att bruka till de gamla traditionella melodierna.

Körsången placeras före gradualpsalmen.

Som nyhet för den finländska kyrkan införs nu två altartexter: såväl epistel som evangelium. På denna punkt reserverar sig emellertid teol. Dr. Olavi Kares, Åbo. Psalmen efter predikan kallas här offertoriepsalmen och psalmen före nattvardsmässan för bönepsalm.

Före Sursum corda har salutationen återinförts, vilket ur musikalisk synpunkt är tillfredsställande. Prefationen, här kallad konsekrationen, har sedvanlig inledning och avslutning och åtföljes av Sanctus (med formuleringen: Hosianna i höjden, vilket ter sig avundsvårt såväl med hänsyn till dess bibelenlighet som musikaliskt). Sex alternativa prefationer upptagas: advent, jul, fastan, påsk och pingst.

Ny är här en kort bön före instiftelseorden.

Agnus Dei sjunges som distributionspsalm, då nattvardsfirningen begynt. An-

visning lämnas att för präster, som utdelat nattvardselementerna och för kantor och körmedlemmar beredes tillfälle att till sist med församlingen åtnjuta sakramentet.

De assisterande prästerna träda för altaret först efter Pax och de avlägsna sig från altaret före tacksägelsebönen. Detta synes vara en förebildlig ordning.

En form för skriftermål infogat i högmässan förekommer i det att före syndabekännelsen hålles ett skriftetal.

Ur kapitlet om dopet kan erinras om att barnet tecknas med korsets tecken i sitt ansikte och på sitt bröst, och handpåläggningen förekommer efter själva dophandlingen under läsningen av den apostoliska välönskan. Denna uttalas också vid konfirmationen under handpåläggningen efter det konfirmanderna uttalat sitt löfte. Kallelsen till nattvarden har formen av en tillsägelse eller inbjudan. I skriftermålet upptagas fem olika former av formulerade skrifteförmåningar, som vore värda att pröva hos oss. Jordfästningsritualen innehåller ett rikligt antal böner för olika situationer.

Detta är en axplockning ur förslaget, för att ge en uppfattning om i vilken riktning förslaget rör sig.

Sådant det nu föreligger är det resultatet av ett kommittéarbete där olika delar utarbetats av skilda personer. Det kan nog ifrågasättas om detta är helt lyckligt. En stilistisk växling i språkbruket har därmed icke kunnat undgå och den ger det hela ett något brokigt intryck. Trefaldighetssöndag kallas t. ex. även Treenighetsdagen. En mera ingående granskning torde också kunna konstatera skiljaktigheter, de olika de-

larna emellan, i fråga om teologiska synpunkter. I förordet meddelas att förslaget utgör ett resultat av sammanjämkningar i detta hänseende. En formell överarbetning torde vara önskvärd.

Det allra största intresset bjuder emellertid Kyrkoårets texter och gudstjänster, en reviderad evangeliebok. Här upptages för hela kyrkoåret förslag till tre serier var och en av dem omfattande en evangelietext, en epistolisk läsning samt en text ur psaltaren och en annan gammaltestamentlig text. Här har man, liksom den nuvarande svenska evangelieboken sökt sammanföra texter i de olika serierna till en helhet under gemensamt ämne. I fråga om evangelietexterna och epistlarna har man i hög grad följt den nuvarande svenska ordningen, i fråga om urvalet av psaltartexter den tyska Agende für evangelisch-lutherische Kirchen (1955). De gammaltestamentliga texterna har också ställts i relation till dagens huvudtema "icke allt för snävt fattat". Detta måste vara riktigt. Här gäller givetvis främst att få fram brukbara predikotexter till belysning också av nytestamentliga tankar. Fråga är nog om man ej kan använda samma princip vid urvalet av epistolära texter.

Nya egna texter ha meddelats för helgdagsaftnar, för stilla veckans dagar, julaftonen, julmorgonen, nyårsaftonen. För juldagen anvisas sålunda ordningar för två mässor.

För varje dag meddelas ingångspsalm och gradualpsalm samt liturgisk färg. Den violetta färgen anges som fastefärg, för domsöndagen anvisas i första hand grönt.

Ett stort arbete har nedlagts för att

förse varje helgdag och söndag med introitus, uppbyggd efter den traditionella typen med antifon, psalm, Gloria patri och upprepad antifon. Påfallande är att psalmen — efter gammalkyrklig sed — omfattar ett par versar, ej blott en vers som hos oss, och i den romerska kyrkan. Här anvisas uppenbarligen en riktig väg, även om man understundom kan diskutera valet av psalmer och psalmversar.

Ofta har förslaget följt den gamla traditionella antifonserien, dock långt ifrån alltid. Urvalet tyckes knappast ha gjorts med hänsyn till sången. När man velat följa den traditionella formen av introitus' uppbyggnad kunde man ha väntat sig att man också sökt möjliggöra bruket av den gamla sången. Detta torde i många fall icke vara möjligt, då det gjorda texturvalet är för knappt för att medge detta. Det vill synas som om de musikaliska spörsmålen näppeligen ha beaktats eller diskuterats vid upprättandet av denna eljest mycket intressanta serie. Vill man här vinna ett tillfredsställande resultat, måste man förvisso diskutera igenom dessa problem också utifrån den musikaliska sidan, innan texten definitivt fastslås. Genom enkla medel kan man här nå mycket värdefulla resultat.

Totalt måste man säga att ett utomordentligt värdefullt arbete utförts, grundat på ett inträngande studium, under beaktande av den egna traditionen och samtida liturgiska strävanden. Det hela utgör ett utmärkt bevis för strävan efter en parallellismus membrorum mellan de evangeliska kyrkorna, en strävan som borde fortsätta främst mellan Nordens kyrkor.

A. Adell